

Melkeprodusent: I hele Finnmark er hver fjerde melkebonde en kvinne. En av dem, er Britt-Mari Andersen. Hun driver på fulltid i Tana, en kommune som får hele 10 prosent av sine inntekt er fra l

Kvinnebønder dominerer i Fi

I Finnmark er kvinneandelen blant gårdsbruk-eierne oppe i 44 prosent. Det er på landstoppen. Britt-Mari Andersen er blant dem som bidrar til den høye likestillingen.

KVINNER I LANDBRUKET

Tekst: Anders Sandbu

Fortsatt er det flest menn blant nye personlige eiere av landbrukseiendom, men kvinnene haler innpå. Det viser tall fra SSB. Ser man på gjennomsnittet for hele landet, var kvinneandelen blant de personlige eiere 38 prosent i 2016, viser nye tall.

På topp finner vi Oslo og Akershus (45 prosent) og Finnmark (44 prosent). Lavest er kvinneandelen i Aust-Agder: 29 prosent.

Kultur og tradisjon spiller inn

– Finnmark skiller seg ut. Vi har funnet at kvinner der i større grad overtar bruk ut fra en motivasjon om å ha bolig på bruket. Oslo og Akershus ligger på sin side sentralt. I tillegg er mange av brukene i de to siste fylkene uten husdyr, og der-

med er disse brukene mindre arbeidskrevende. I Nord-Norge ser det ut til at flere kvinner vil ta over for å bli aktive gårdbrukere. Dette kan være grunnen til de fylkesvise forskjellene, sier prosjektleder Hanne Eldby i AgriAnalyse til Bondebladet.

Andelen personlige, kvinnelige eiere både i Finnmark og på landsbasis, er dermed langt høyere enn andelen gårdsbruk som *drives* av kvinner: 15 prosent. For Finnmarks del, kan den høye kvinneandelen ha dype røtter, mener fylkesleder Grete Liv Olaussen i Finnmark Bonde-

lag. – Dette har sikkert mye med kultur og tradisjon å gjøre. Her er det ikke uvanlig at kvinner overtar gården. Tradisjonen har vært kombinasjonsbruk, der kvinnen har vært hjemme og tatt seg av driften, mens mannen har vært ute og fisket eller drevet med vegarbeid. Kvinnene har gjerne gjort det tunge gårdsarbeidet. I tillegg har vi hatt noen foregangskvinner i landbruket, forteller Olaussen.

Hver fjerde melkebonde kvinne

På kommunivå, skiller Tana seg ekstra ut. Ifølge NRK Finnmark, er det flere kvinner enn menn som har overtatt gårdsbruk i denne kommunen de siste årene. Men det går i samme retning også i Porsanger, Karasjok og Kautokeino.

For hele fylket, er hver fjerde melkebonde en kvinne. Britt-Mari Andersen (38) er en av dem. 1. januar 2016 tok hun over hjemgården, et rent melkebruk i Tana. Da var hun langt fra en novise, for fjøsstellet tok hun alene allerede som 12-åring.

– Jeg vet ikke hvorfor kvinneandelen er så høy

21 prosent kvinneiere etter fritt salg

Tekst: Anders Sandbu

Trond Amund Steinset i SSB opplyser at kvinneandelen, hva angår overdragelser, har ligget jevnt på rundt 38 prosent de siste fem åra. Da er alle typer overdragelse inkludert. Ser man på ulike typer overdragelse, varierer kvinneandelen langt mer:

– Ved salg av landbrukseiendom på det åpne markedet (fritt salg), ligger kvinneandelen eiere på 21 prosent. Dette er dem som er ute etter å drive aktivt gårdsbruk. Ser vi på uskifte-skifte ved dødsfall, er kvinneandelen eiere høy: 58 prosent. Ved overdratte landbrukseiendommer til redusert pris – såkalt «gave» – er kvinneandelen 32 prosent, opplyser Steinset.

Hva så med den totale andelen aktive kvinnelige bønder i norsk landbruk? Der har det ikke skjedd store endringer over tid.

– Luker vi ut upersonlige eiere, ser vi at kvinneandelen var på 13,6 prosent i år 2000. Nå er den oppe i 15,8 prosent, opplyser Steinset.

Så vidt prosjektleder Hanne Eldby i AgriAnalyse bekjent, er det ikke satt noe måltall for prosentandelen kvinnelige bønder. Og det trenger man heller ikke gjøre, mener hun.

– Man bør heller legge til rette for at folk kan velge fritt. Videre bør det legges til rette for at folk tar over gårdsbruk generelt. Så ønsker man i de fleste yrker å ha en rimelig grei fordeling av menn og kvinner. Man bør imidlertid se på om det er spesielle grunner til at det er færre kvinner ulike steder, sier Eldby.

Det er for øvrig ikke bare andelen kvinnelige personlige eiere som er høy sett i forhold til kvinneandelen generelt. Det samme er andelen kvinner som får innvilget tilskudd til å investere og utvikle gården sin.

Innenfor tradisjonelt landbruk var 48 prosent av mottakerne av investeringstilskudd kvinner i 2017, skrev Norsk Landbruk i mars. Dette er en økning på sju prosentpoeng siden 2015. ■

Kvinnelige bønder

■ 15 prosent av gårdsbrukene i Norge drives av kvinner. Det er tidligere satt et politisk mål om 40 prosent.

■ Imidlertid er statistikken lysere om man ser på andelen kvinner som overtar som personlige eier etter overdragelse (alle typer): 38 prosent i gjennomsnitt, per 2016. Ifølge SSB har denne andelen vært ganske stabil over flere år.

landbruket. (Foto: Privat)

nnmark

i Finnmark. Selv driver jeg en gård som tidligere er drevet av min bestemor. Det har vært flere «kjerringer» som har drevet gården opp gjennom åra, forteller hun.

– Lettere å bli akseptert

Andersen har landbruksfaglig utdanning, og har tidligere jobbet en årrekke som faglærer ved Tana videregående skole. Siden 2016 har hun vært fulltidsbonde.

– Jeg har mer enn nok jobb med bruket. Vi begynte å bygge nytt fjøs før jeg tok over. Nå er fjøset ferdigbygd. Vi snakker om en investering på

«Kvinnene har tatt seg av gårdsdriften, mens mannen har vært ute og fisket»

Fylkesleder Grete Liv Olaussen i Finnmark Bondelag

8,7 millioner kroner, forteller bonden, som fører opp okser og kalver og har en melkekvote på 240 000 liter.

En årsak til at det er mange kvinnelige bønder i Finnmark, er ifølge Tana Bondelag at det har vært lettere for kvinner å bli akseptert som fullverdige bønder.

– Den gamle tradisjonen med at gutten skal overta sitter ikke så hardt her i Finnmark, for gårdene er ikke så gamle her. Du har ikke de 200 år gamle familiegårdene som skal drives sånn som man alltid har drevet, har tidligere lokallagsleder Laila Kristin Hagalid Berntsen i Tana Bondelag uttalt til NRK. ■

Selger mindre: Norges desidert største kjøttkonsern, her ved konsernsjef Arne Kristian Kolberg og styreleder Trine Hasvang Vaag, selger mindre rødt kjøtt i dagligvarebutikkene.

Sliter med salget av rødt kjøtt

Nortura opplever lavere marginer på salget av rødt kjøtt. Resultatet i årets første tertial ble deretter. – Vi er ikke overrasket, sier styreleder.

NORTURA

Tekst og foto: Anders Sandbu

Flere piler peker nedover i Norturas siste tertialresultat for 2018. Driftsresultatet svekkes med 90 millioner.

Nedgangen skyldes hovedsakelig lavere merkevaresalg og økt salg gjennom industrikanalene, samt den mye omtalte overgangen til grossiststyrt distribusjon.

Mindre pålegg og kjøttdeig

Nortura skriver i en pressemelding at konsernet har fått lavere marginer på salget av rødt kjøtt, og at det primært er dette som gjør at driftsresultatet er blitt så mye svakere.

Samtidig viser en forsk spørreundersøkelse utført av YouGov at én av tre nordmenn ønsker å kutte i kjøttforbruket sitt i løpet av 2018.

– Når det gjelder nordmenns faktiske kjøttforbruk, har vi imidlertid ikke sett noen nedadgående trend. Vi har en vekst i salget, men det er *vidningen* i salget som gjør at bruttomarginen vår går ned. Svakere marginer er en grunnleggende sak som vi jobber med å få snudd, sier Norturas styreleder Trine Hasvang Vaag til Bondebladet.

Resultatet viser at salget av kategoriene pålegg, posteil, kjøttdeig og stykket kjøtt svekkes mot fjoråret. Samtidig øker salget av egg, bacon, spekepølser og kylling i perioden. I storkjøkkenmarkedet har Nortura en salgsvekst på 5 prosent hittil i 2018.

Norturas resultat før skatt, viser et underskudd på 126 millioner kroner i første tertial. Det innebærer en svekkelse på 98 millioner kroner. Nortura viser her til sesongmessige variasjoner i etterspørsel og produksjon.

– Tallene er ikke overraskende. Slutten av 2017 ble som den ble, og tiltak ble ikke iverksatt ved begynnelsen av 2018. Jeg er derfor ikke overrasket over det siste tertialresultatet. Vi må også huske at vi her sammenligner oss med et veldig bra første tertial-resultat i 2017, sier Vaag.

Distribusjonen sentral

Sluttresultatet for 2017 ble på 70

millioner kroner før skatt, hvilket var hele 400 millioner lavere enn året før. Nortura-krisen har ført til at kjøttkonsernet har igangsatt et stortstilt forbedringsprogram. Overordnet mål for programmet er at lønnsomheten i løpet av 2018-2020 skal være tilbake på 2016-nivå.

– Den viktigste bedringen vi må gjøre, er å få kontroll over de distribusjonsmessige utfordringene som møtte oss i 2017. Overgangen til en ny, grossiststyrt modell førte til økte personalkostnader og svinn-kostnader. Arbeidet videre handler om at vi skal få solgt varene til normalpris, og at det ikke skal skje hastesalg. Vi er inne i en god prosess med dagligvarekjedene for å sikre en bærekraftig distribusjon, sier Vaag.

Gode omsetningstall, men svak lønnsomhet, har vært en gjenganger for Nortura over flere år. Legg til overproduksjon innenfor nesten alle produksjoner, en krevende distribusjonsavtale med de store matkjedene, og på toppen av det hele en rekke dyretragedier.

På spørsmål om konsernsjefen fortsatt har hele styrets tillit, svarer Vaag slik:

– Hvorfor skulle ikke styret ha tillit til konsernsjef? Jeg har ikke hørt annet. Tillit er noe man enten har, eller ikke har, og vi har ikke gjort noen nye vurderinger rundt det. Vi har en plan for videre forbedringer, og den viser positive trender – selv om disse ikke vises i det siste tertialresultatet. ■

**BOLIGPROSJEKT
OVERHALLA AS**

BETONGSAGING

KJERNEBORING - MALING - MUR - FLIS - BELEGG

Omgjøring av fjøs? Vi tar ut golv, retter av på dragere og legger inn spalteplass

HURTIG OG RIMELIG!
Mob 942 55 225 | erlend@boligprosjekt.net